

BIOINFORMATYKA

---

1. Wykład wstępny
2. Struktury danych w badaniach bioinformatycznych
3. Bazy danych: projektowanie i struktura
4. Bazy danych: projektowanie i struktura
5. Zastosowanie przykładowych programów do analizy danych
6. Zastosowanie przykładowych programów do analizy danych
7. Powiązania pomiędzy genami: równ. Hardyego-Weinberga, wsp. rekombinacji
- 8. Analiza sprzężeń - teoria**
9. Analiza sprzężeń
10. Analiza asocjacyjna
11. Analiza asocjacyjna
12. Symulacje komputerowe, jackknife, bootstrap
13. Monte Carlo Markov Models
14. Metody klasyfikacyjne
15. Wykład podsumowujący

- 1. Genetyczna determinacja cech ciągłych**
- 2. Poszukiwanie genów przy pomocy analizy sprzężeń**
- 3. Estymacja prawdopodobieństwa genotypu genu**
- 4. Testowanie istotności efektów genów**

**GENETYCZNA
DETERMINACJA CECH
CIĄGŁYCH**

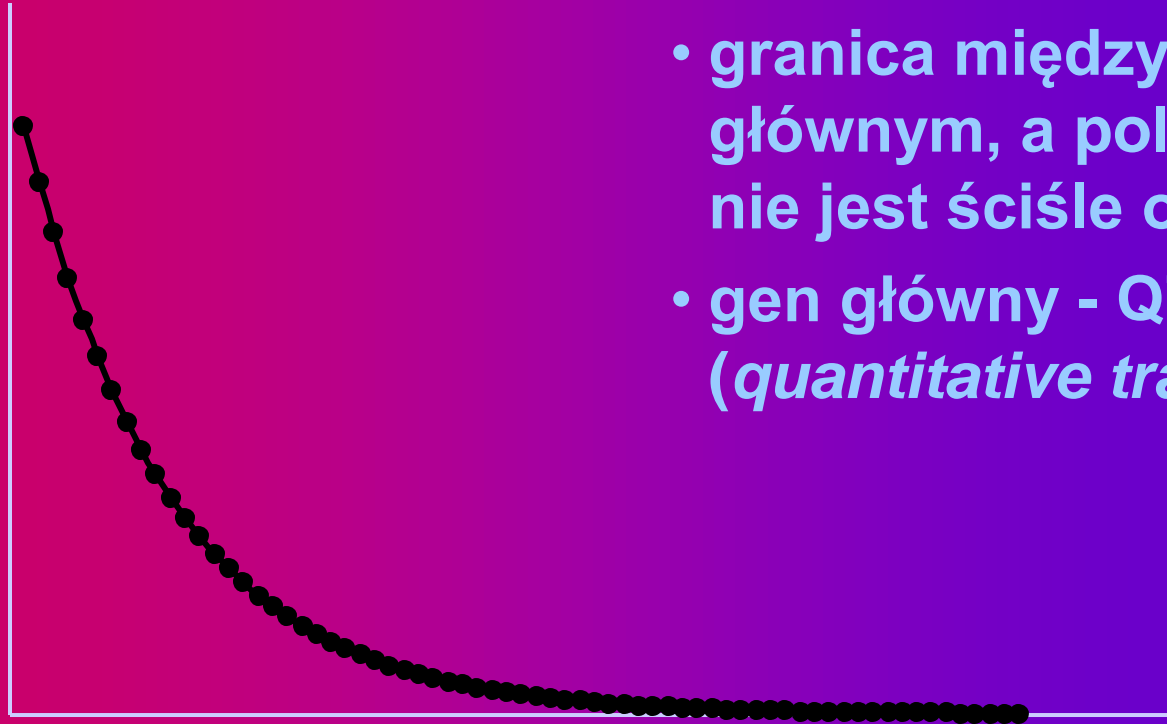
GENETYCZNA DETERMINACJA CECH CIĄGŁYCH

$$y = \mu + s + g + i + e$$

GENY
GŁÓWNE

POLIGENY

efekt pojedynczego genu

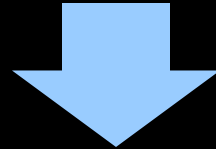

liczba genów

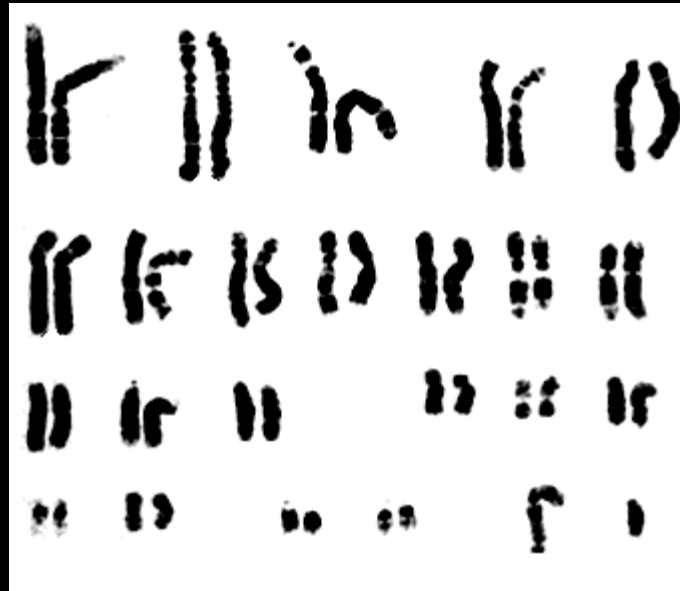
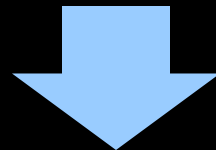
- granica między genem głównym, a poligenem nie jest ściśle określona
- gen główny - QTL (*quantitative trait locus*)

GENETYCZNA DETERMINACJA CECH CIĄGLYCH

POWIĄZANIE WARTOŚCI FENOTYPOWEJ CECHY Z SEGREGACJĄ MARKERÓW

- wartość fenotypowa cechy
- genotypy markerów
- spokrewnienie osobników

GENETYCZNA DETERMINACJA CECH CIĄGŁYCH

TTCTTTCTGTGGTGCTTTACAAAATCTTGAACCTTCTGGAATTGATCAAGCAGATAGACG
AACGAAATACTGGAATAACAGTTAAAGATCGTGCTGCTTTTTAAAAAATTTTAGAAGCT
ACCAAACAAAGCAAATTCAGTGTATTGCACCTAATTGCCAAAAACAAGTCTCTCCTTT
ACAATATTCGAAAAATAATAACTTTATATATAATTCCGGTACTACAAAGGGTATAGTTT
TGGATAACAGGCATGTGTTTAATATCTTACAAAATCTTCCACAAACGTTTAAATTATTG
TTAACCCCTTCGAATGCTCATCAAATCGTATCTCCCGAAAATGTCTTTTATGCTAATAG
TATCTTACTTCCACCACATAATCTACGAACTATCAATGTTTATGATGGTCAGGTTACGA
GTTTGTTAACAAAGTGATTTGAATCTGATAATGCGAAGAGTTGCTAATAATGAGACAAAT
GCAAAAATACAAAAATCTTGGATTCTATCGATAACAGCCGAGGTGCCAATCCATATGC
TACAAATAAAAAGCTTACTTTGGATACTTTGACAGGTGGACACTCAAAGAATCTTATT
TGCGAAGTTATATTAATGGCAAACGTATTCCTGAGACTGCCAGAGCTGTAATCGAACCC
TCTATGAATAAAACTGGCTTTATTGAAGTACCATCTTACATTTTAAACAAGTTAAGAGA
TGTTGTCTTTTATAATCACGTTACGAAAGATAACATACTCAAAGTCTTCAAACGAAC
AAGCTTTTCTAACATATATCAAAGTGATCATAATTCTGAAAATCCTTATATGGTTTAT
GATTTAGCACAGAAGAATGGATATTTAACCTTGGCTCCTAATTTCCGGTGATATTTTCGA
AAAAGGAAAGAGGAAGGTGGTTTTGTAACATTTGCAGACATCCATCTATCTGGTTAA
CTAATATCCAATCTGGTATAATAAAAAGATCAGAAGGGTTTACTATTAACATCCCAACC
ACAATTTGCACATCTTTTAAATGCTGATTTTGATGGAGATGAGATGACAATATATTCTTT
CAAATCCCCATGTGCCAATCTCGAACAAGCTTTGATTATGAACCTCACGAAATCTCTTCA
AAAATCTATAACAAGCAATCCAATGTTCCGGCTTGGTCCAAGATCAAATACCAGCCTTG
AATAAGTTATATAGACGACAAAATTATACATATAACGATGCGTTGGTGATTTTAGGACA
ATTCGGATTTCTGTTAACACCTGGAAAAGATAATTATACCGGAAAAGATATACTTTCTT
GTGTATTCCCAAACATTATACACTCAAAGGAATTGTTGAAAATGGCGAACTTATTTTG
GAGAATTTTACAAATAAACTCGTTTCCGCAAATTCCTCAAAGTCCATCTTTGGGCATCT
TGTTTTATTTTATGGACAAGAGTATGGTTTGACTATATTGGATACAATGCGAGATATTG
TTCAAATTTTATTACACATTTTGGTTTTCAGTGTA AAAATCCGAGATATGATCCCAAGC
CCAAAATTTTGGATATTCTAGAAAAGATCGTAGACCAAGAAGTGGATAAAAATTGATAA
ACAAACAAAACCTTCTATATGACGATATCGAACAAGGTAAGGTTATAATCAACTCTTATG
ATGATATTTCTGAGTTCAGATTA AAAAATGTGGCTATTATGAAAAAGAACTAGAAAGC
AACTTTTGGAACTTTTGGATGAATATTATGATGAAGACAATAATTTCTAGAGATGTA
TAGAACGGGATATAAGGTCAACATTAACGAACTTCTCTCTATTATGTGTTTCTCGGGTT
TTAAAAATTATGGAAATATCGAAATGATTACACCGGGTCTTAATGGTAAACATCTTTG
TTTAGCTTACCAGATTCTATAAACTTACAAGATTATGGGTTCATCAAAGCTCTATTGC
CAAAGGGTTAACGTTTGAAGAATATGCTACAATCGTAAAACAAGAAGCTTTTCCACAAA
TTGTTAATGTTACAACCTGGTACTTCACAAACAGGATTTTTGGGGAAAAAATGGTTAAA
ATGGCTTCTGAATTC

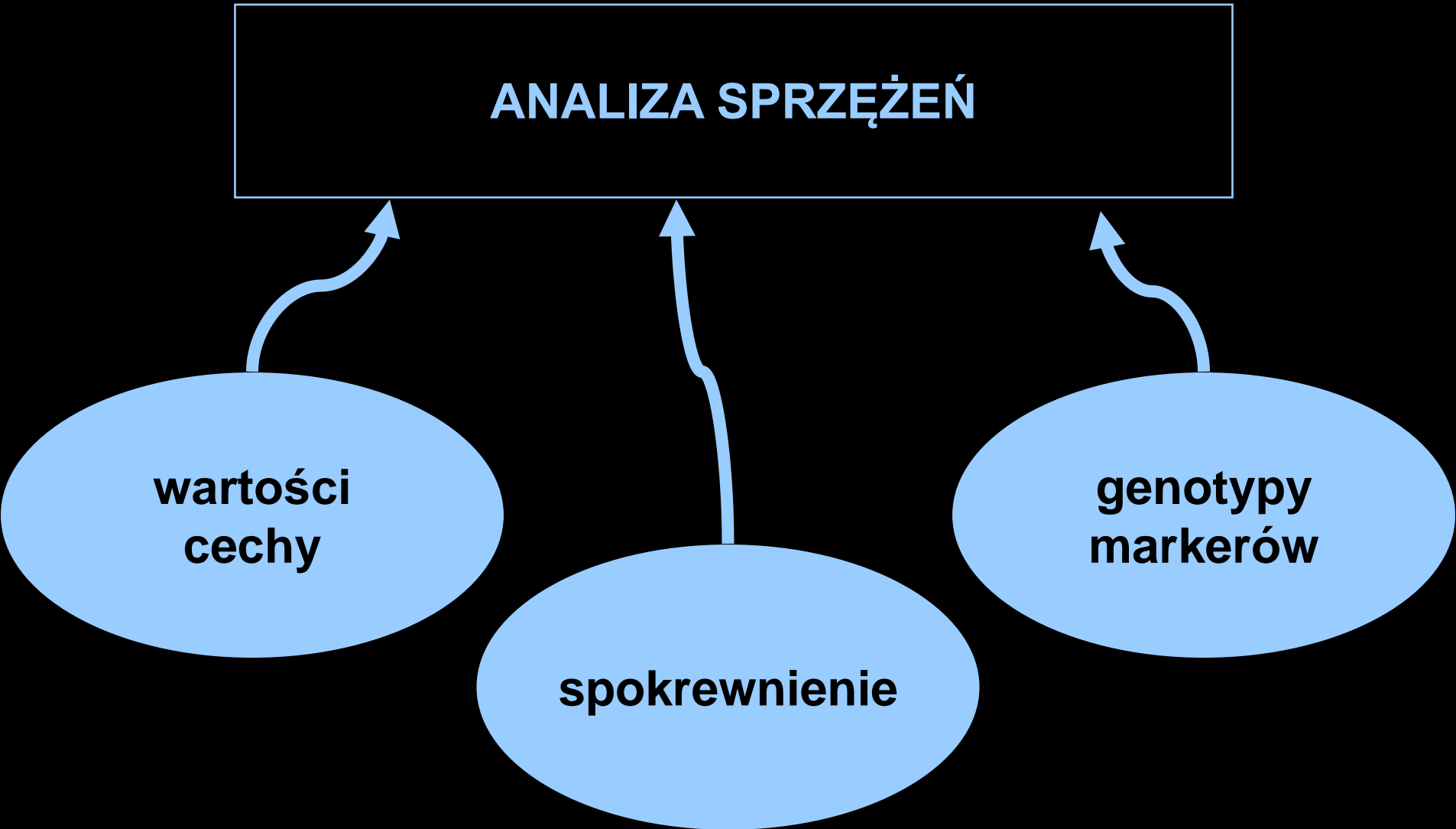
POSZUKIWANIE GENÓW - ANALIZA SPRZĘŻEŃ

ANALIZA SPRZĘŻEŃ

1. Statystyczna procedura poszukiwania genów
2. Poszukiwanie najbardziej prawdopodobnej lokalizacji QTL na chromosomie
3. Wykorzystująca prawdopodobieństwo odziedziczenia **(niewidzialnego)** genu głównego
4. Obliczone na podstawie częstości rekombinacji pomiędzy **(widzialnymi)** markerami

ANALIZA SPRZĘŻEŃ - źródła informacji

ANALIZA SPRZĘŻEŃ - modele statystyczne

$$y = \mu + s + g + i + e$$

LICZBA QTL

- pojedynczy
- kilka sprzężonych QTL
- epistaza pomiędzy genami

WPŁYW QTL

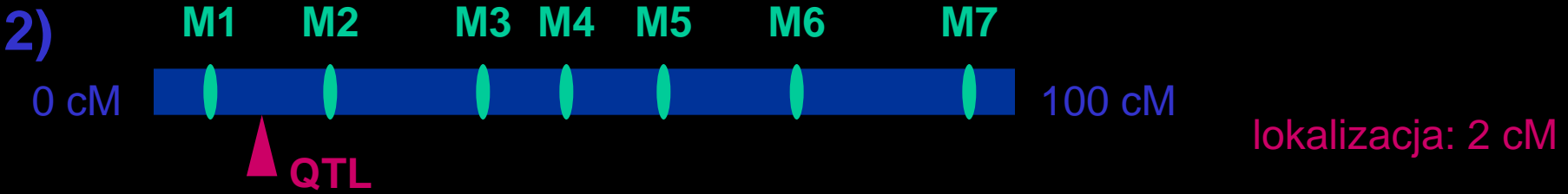
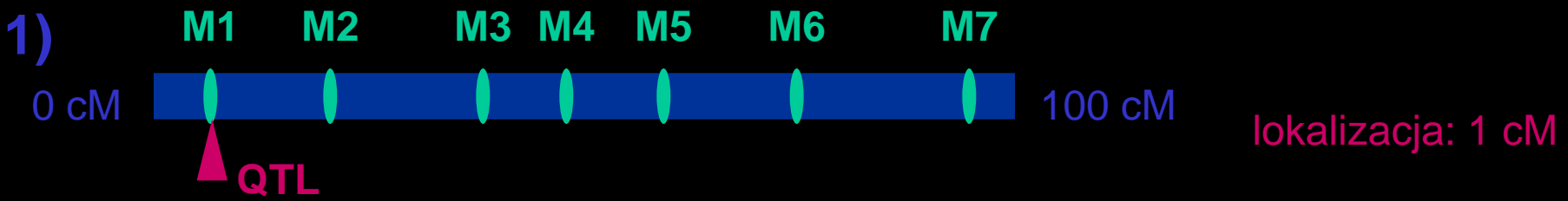
- wpływa na jedną cechę
- wpływa na kilka cech
- efekty epistatyczne

OKREŚLENIE POŁOŻENIA QTL

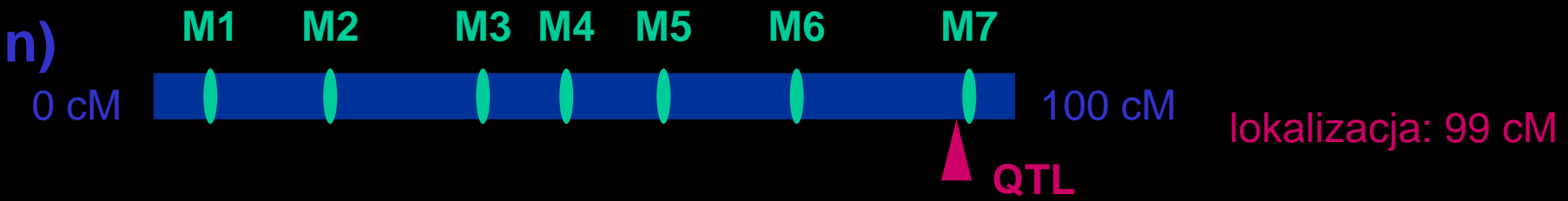
- na podstawie pojedynczego markera
- na podstawie dwu sąsiadujących markerów (przedział markerowy)
- na podstawie kilku markerów

ANALIZA SPRZĘŻEŃ - poszukiwanie genów

POSZUKIWANIE NAJBARDZIEJ PRAWDOPODOBNEJ LOKALIZACJI QTL NA CHROMOSOMIE

...

ANALIZA SPRZĘŻEŃ - poszukiwanie genów

POSZUKIWANIE NAJBARDZIEJ PRAWDOPODOBNEJ LOKALIZACJI QTL NA CHROMOSOMIE

1) $y = \mu + q_1 + e$ → prawdopodobieństwo

2) $y = \mu + q_2 + e$ → prawdopodobieństwo

...

n) $y = \mu + q_{99} + e$ → prawdopodobieństwo

ELEMENTY MODELU:

y wartość cechy

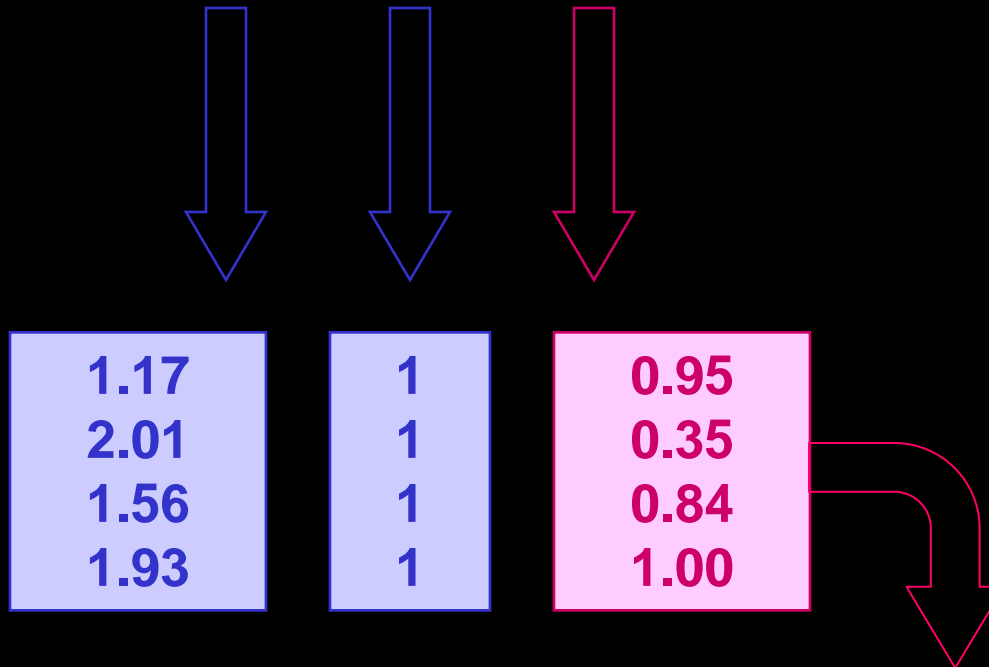
μ efekty wspólne dla wszystkich osobników

e efekty niemierzalne (błąd)

q_i efekt genu głównego zlokalizowanego w pozycji "i"

ANALIZA SPRZĘŻEŃ - poszukiwanie genów

$$y = \mu + q_i + e$$

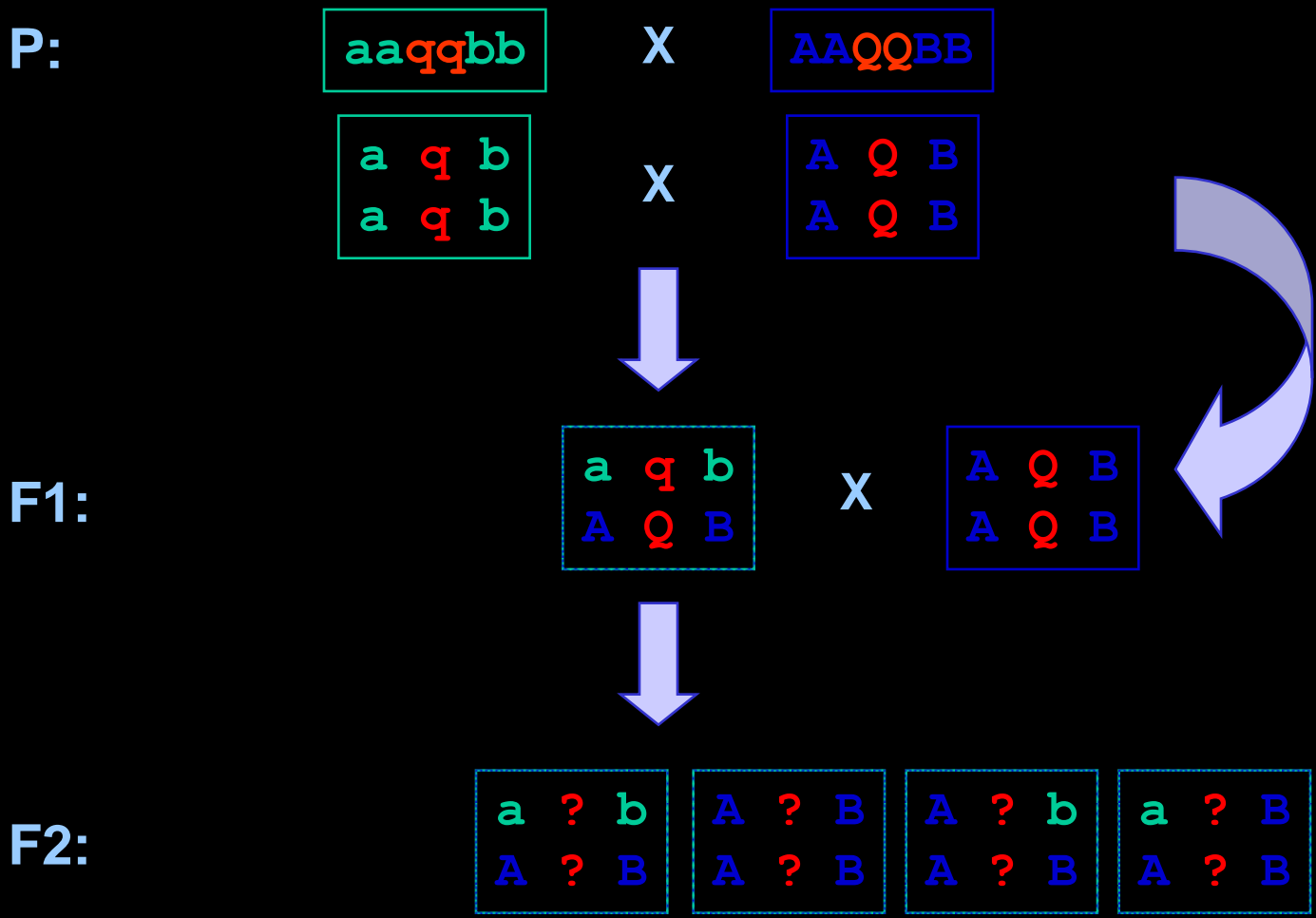
- prawdopodobieństwo, że dany osobnik odziedziczył określony genotyp QTL (QQ, Qq, qq)
- prawdopodobieństwo jest obliczone na podstawie genotypu markerów i informacji o spokrewnieniu
- prawdopodobieństwo jest funkcją częstości rekombinacji pomiędzy markerami

**ESTYMACJA
PRAWDOPODOBIENSTWA
GENOTYPU QTL**

OBLICZANIE PRAWDOPODOBIENSTWA GENOTYPU QTL

PRAWDOPODOBIENSTWO ODZIEDZICZONEGO GENOTYPU QTL

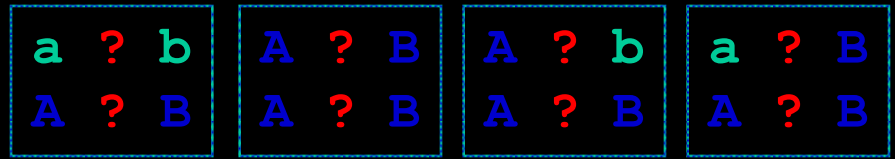
P: linie zinbredowane → homozygotyczne pod względem wszystkich loci (markerkiery i geny główne)

OBLICZANIE PRAWDOPODOBIEŃSTWA GENOTYPU QTL

PRAWDOPODOBIEŃSTWO ODZIEDZICZONEGO GENOTYPU QTL

F2:

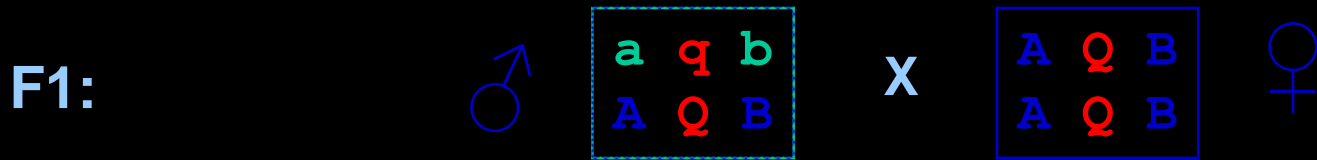

$P (?? \rightarrow QQ) =$
 $P (?? \rightarrow Qq) =$
 $P (?? \rightarrow qq) =$

} obliczone
na podstawie
markerów

OBLICZANIE PRAWDOPODOBIEŃSTWA GENOTYPU QTL

PRZYKŁAD 1:

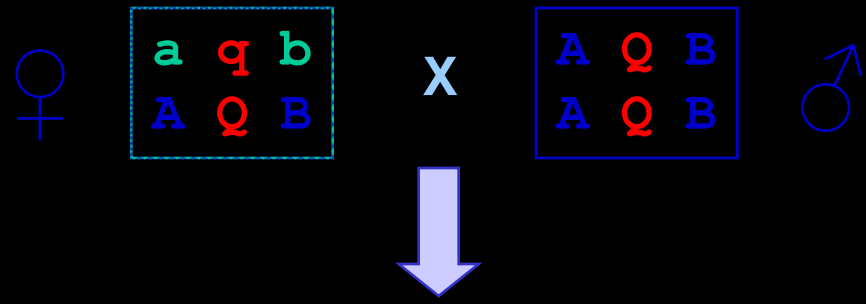

- od matki ♀ zawsze dziedziczony jest genotyp **A–Q–B**
- prawdopodobieństwo genotypu **??** zależy od ojca ♂:
  - $P (?? = QQ) \rightarrow$ rekombinacja pomiędzy **a–?**
rekombinacja pomiędzy **?–b**
 $P (QQ) = r_{a?} * r_{?b} / (1-r_{ab})$
  - $P (?? = Qq) \rightarrow$ brak rekombinacji pomiędzy **a–?**
brak rekombinacji pomiędzy **?–b**
 $P (Qq) = (1 - r_{a?}) * (1 - r_{?b}) / (1-r_{ab})$
  - $P (?? = qq) \rightarrow$ genotyp niemożliwy $P (qq) = 0$

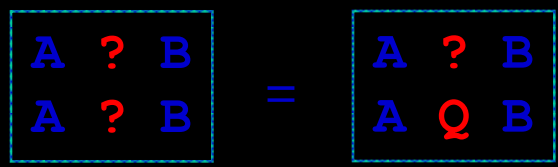
OBLICZANIE PRAWDOPODOBIENSTWA GENOTYPU QTL

PRZYKŁAD 2:

F1:

F2: np. osobnik o genotypie

$P(?? = QQ) \rightarrow$

brak rekombinacji pomiędzy A-?
 brak rekombinacji pomiędzy ?-B
 $P(QQ) = (1 - r_{a?}) * (1 - r_{?b}) / (1 - r_{ab})$

$P(?? = Qq) \rightarrow$

rekombinacja pomiędzy A-?
 rekombinacja pomiędzy ?-B
 $P(Qq) = r_{a?} * r_{?b} / (1 - r_{ab})$

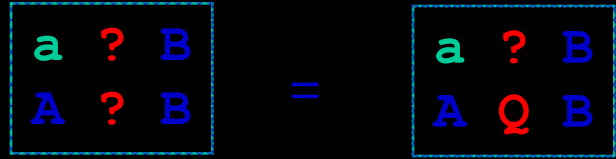
OBLICZANIE PRAWDOPODOBIENSTWA GENOTYPU QTL

PRZYKŁAD 3:

F1:

F2: np. osobnik o genotypie

$P(?? = QQ) \rightarrow$

$P(QQ) = r_{a?} * (1 - r_{?b}) / r_{ab}$

$P(?? = Qq) \rightarrow$

$P(Qq) = (1 - r_{a?}) * r_{?b} / r_{ab}$

TESTOWANIE

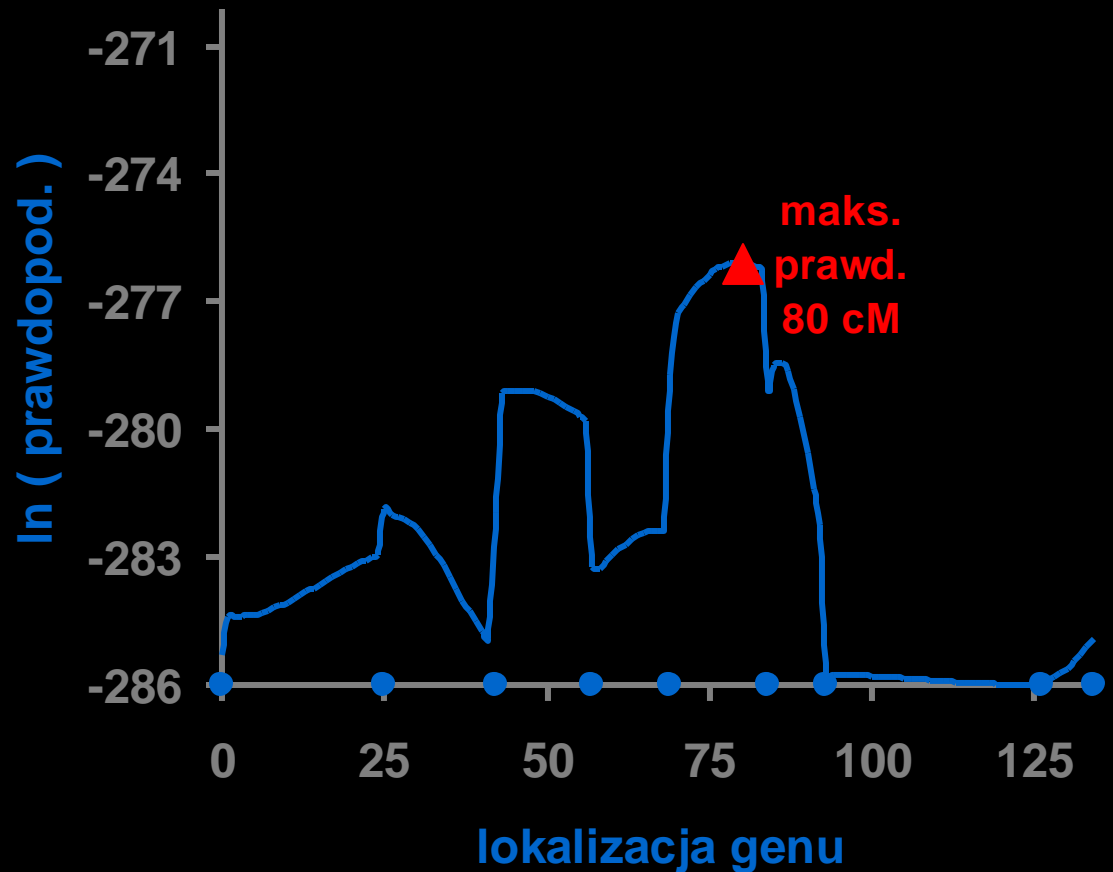
TESTOWANIE - profil prawdopodobieństwa

1) $y = \mu + q_1 + e$ → prawdopodobieństwo

2) $y = \mu + q_2 + e$ → prawdopodobieństwo

...

n) $y = \mu + q_{99} + e$ → prawdopodobieństwo

HIPOTEZY

- H_0 : w pozycji "i" brak genu głównego $\rightarrow q_i = 0$
- H_1 : w pozycji "i" występuje gen główny $\rightarrow q_i \neq 0$

MODELE STATYSTYCZNE

- MODEL0: $y = \mu + e$
- MODEL1: $y = \mu + q_i + e$

TEST

- LRT (*likelihood ratio test*)

$$\text{LRT} = -2 [\ln \text{Pr} (\text{MODEL 0}) - \ln \text{Pr} (\text{MODEL 1})] \sim \chi^2_{M1-M0}$$

TESTOWANIE - wnioskowanie

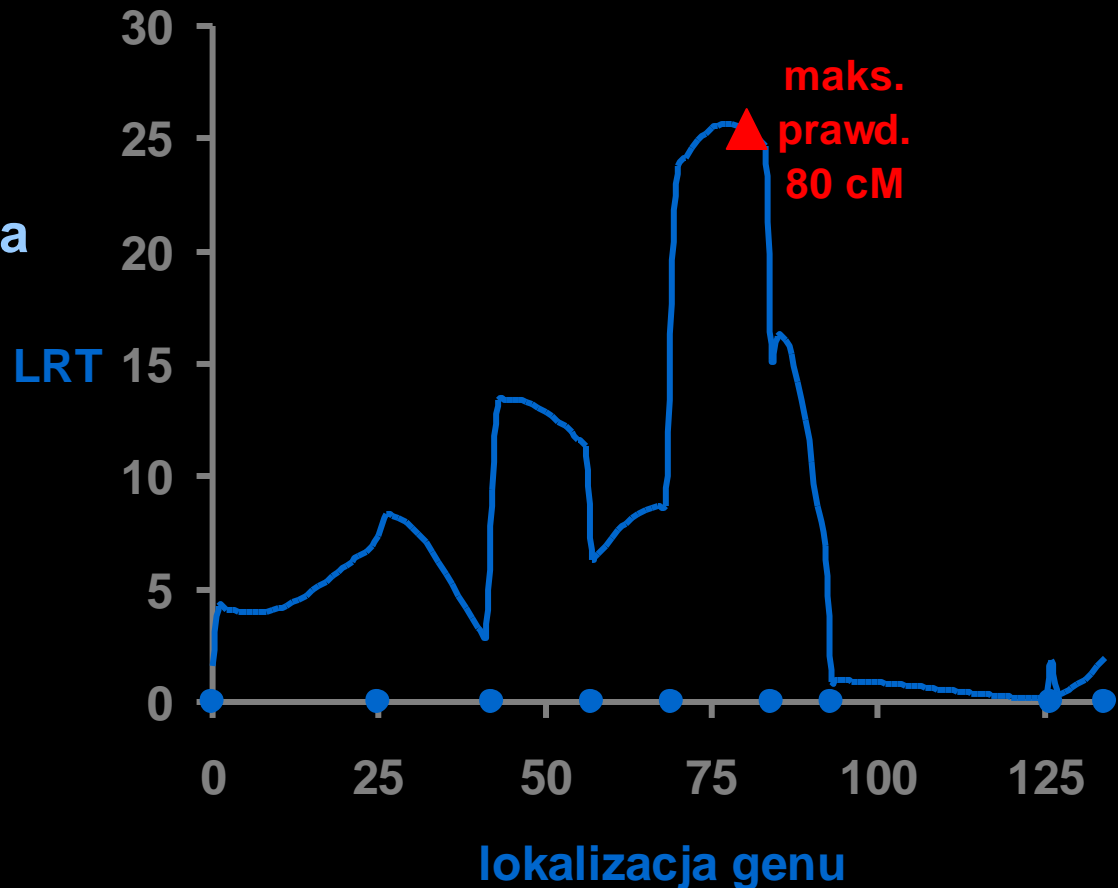
- najbardziej prawdopodobna lokalizacja genu: 80 cM
- dla pozycji 80 cM TLR = 25.46
- założone maksymalne prawdopodobieństwo błędu $\alpha_{MAX} = 0.01$
- prawdopodobieństwo błędu dla LRT=25.46 wynosi $\alpha_T = 0.0000045$

• $\alpha_{MAX} > \alpha_T$

→ H_1

→ na dziedziczenie cechy ma wpływ gen główny

→ gen jest zlokalizowany na chrom. 6 ok. 80 cM od pierwszego markera

- 1. Genetyczna determinacja cech ciągłych**
- 2. Poszukiwanie genów przy pomocy analizy sprzężeń**
- 3. Estymacja prawdopodobieństwa genotypu genu**
- 4. Testowanie istotności efektów genów**